

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 225

וישב תשע"ב

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו" (לו, א)

וברש"י: בקש יעקב לישב בשלוה, קפץ עליו רגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלוה, אומר הקב"ה: לא דין לצדיקים מה שמתקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה.

לכאורה קשה, איזו עוולה עשה יעקב בכך שבקש לישב בשלוה? וכי להנות מהעולם הזה בקש יעקב? והלא לא חפץ אלא בשלוה, כדי שיוכל לעסוק בתורה ובקיום המצוות.

ומשיב על כך בספר **"תורי זהב"**, שאכן לא היה כל עוול ברצונו של יעקב שביקש לישב בשלוה, אלא שהדבר לא היה אפשרי, מפני שכבר מלדת יצחק הוחל בקיום גזירת ארבע מאות שנות גלות. ואכן, ליצחק אבינו לא היתה ישיבת קבע במקום אחד, כפי שמעיד הכתוב (כו, ו): **"וישב יצחק בגרר"**, כלומר שתמיד ישיבתו היתה בגירות, דהיינו, במקום שאינו שייך לו.

יעקב אבינו בקש לישב בשלוה, כי רצה ישיבה קבועה שתפסיק את הגרות, והדבר לא ניתן לו מפני שכבר נגזרה גזרת השעבוד. ואם מבקשו היה עולה בידו - רק הוא היה יושב בשלוה, אבל נכדיו היו נאלצים להשלים את פרעון שטר החוב של ארבע מאות שנות הגזרה. לפיכך קפץ עליו רגזו של יוסף, משמים מנעו ממנו את השלוה, כדי שימשיך לגור במתכונת של גר. ואף זאת - יוסף ירד למצרים, מדוע? מפני שיוסף היה דמות דיוקנו של אביו, ומובא בשל"ה, שממנו החל השעבוד. ועל כן נאמר: **"וישב יעקב בארץ מגורי אביו"**, כי רצה לישב בשלוה במקום שישב אביו, אבל מאחר שאביו היה **במגורים**, כלומר גר ולא קבוע בשלוה, לפיכך קפץ עליו רגזו של יוסף וטרד את שלותו.

"וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו" (לו ג)

מה הכונה "בן זקנים"?

ברש"י על המקום הובאו שני פירושים: האחד - "שנולד לו לעת זקנתו", והשני בשם אונקלוס - "בר חכים הוא ליה, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו".

ישנם, כידוע, ששה סדרי משנה: זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים, טהרות. וידועים דברי הגמרא במסכת שבת (לא ע"א): "מאי דכתיב 'והיה אמונת עתיד חסן

ישועת חכמת ודעת', אמונת - זה סדר זרעים, עתיד - זה סדר מועד, חסן - זה סדר נשים, ישועות - זה סדר נזיקין, חכמת - זה סדר קדשים, ודעת - זה סדר טהרות".

אומר רבי יהודה **אסאד**: יעקב אבינו לימד לבניו את כל חלקי התורה, אך את יוסף הוא לימד סדר קדשים. לכן נאמר עליו "בר חכים הוא ליה", כי "חכמה" מרמזת על סדר קדשים.

ומדוע דוקא אותו לימד יעקב סדר קדשים?

כי הוא נטל את הבכורה מראובן ונתנה ליוסף, ומאחר והבכור צריך לעסק בהקרבת הקרבנות, למדו הלכות אלו.

ראו זאת האחים והתחילו לשנוא את יוסף.

ממה הם פחדו?

האחים ראו שלאברהם אבינו נולדו שני בנים, בן אחד הוא הוציא החוצה, ורק יצחק היה הממשיך שלו. גם ליצחק היו שני בנים, בן אחד הוא הוציא החוצה, ויעקב בלבד הוא ממשיך דרכו. והנה הם רואים עתה שיוסף הוא "בן זקונים" ליעקב, "בר חכים הוא ליה", רק אותו הוא מלמד את סדר קדשים, והתעורר בקרבם החשש שתהיה זו מהדורה שלישית של אותה צורה: הם יוצאו החוצה ורק יוסף ישאר ממשיכו של יעקב אביהם. מכאן נבע פחדם הנורא, הפחד שהביאם לעשות את כל מה שעשו בענין יוסף.

"וישלכו אתו הברה והבור רק אין בו מים" (לו, כד)

במסכת שבת דף כ"ב ע"א: מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו.

כאותו בור, אשר ריקנותו ממים גורמת לכך שהוא יתמלא בנחשים ובעקרבים, כך יהודי, בהיותו מרוקן מן "המים", הלא הם התורה הקדושה, כמאמר חז"ל (בבא קמא פב ע"א): "אין מים אלא תורה", הוא מתמלא בנחשים ובעקרבים ההורסים בו כל חלקה טובה.

כאשר ראשו של ילד מתמלא, חלילה, בנחשים ובעקרבים, במרבית המקרים שלוחה אצבע מאשימה אל הוריו, אשר לא חינכו אותו לדרך התורה, ומשום כך הם נענשים על עוונותיו.

הגאון מוילנא מביא על כך את דברי חז"ל (בבא בתרא קטז ע"א): "כל שאינו מניח בן לירשו, הקב"ה מלא עליו עבירה", כלומר: הקב"ה כועס עליו על כך. נשאלת השאלה: מדוע כועס הקב"ה, וכי מהי אשמת האב שלא הניח אחריו בן לירשו?

אלא, בדרך כלל, עם מותו של האב יורשים בניו את כספו, אולם אם הותיר אחריו האב בנים הלומדים תורה, מרגע מותו הוא מתחיל לרשת אותם, שכן הם מזכים אותו בעוד ועוד מצוות, כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין קד ע"א) "ברא מזכי אבא".

וזוהי כוונת הגמרא "מי שמת ולא הניח אחריו בן לירשו", אין הכוונה שהבן יירש את אביו, אלא אב שלא הניח אחריו בן, אשר בבוא יומו הוא יוכל לרשת אותו, על ידי כך שבנו יזכה אותו באמצעות לימוד התורה שלו וקיום המצוות - עליו הקב"ה מלא בעבירה.

שכן לשם מה זיכה אותו בורא העולם בבן, וכי על מנת שיכניס לראשו "נחשים ועקרבים"!!

בזמן מלחמת העולם הראשונה שרר בעולם רעב נורא, והורים רבים קראו לבניהם, והורו להם לשוב מן הישיבות הקדושות הביתה, על מנת לעזור בפרנסת הבית. **לרבי אליהו לופיאן** ולזוגתו הרבנית היו באותה שעה תשעה בנים בישיבות קדושות, אולם הם לא קראו להם לביתם, והמשיכו לסבל חרפת רעב.

אחת מן השכונות אשר ראתה את המצב הדחוק בביתם, פנתה אל הרבנית ושאלה אותה: "מדוע אינך קוראת לשנים או לשלושה מהם, שיבואו לעזרתכם, ויטו שכם לסייע בכלכלת הבית?"

נענתה הרבנית ואמרה בלהט: "אינני רוצה שכעת יעזרו לי, משום שיבוא יום ובאמת אזדקק לעזרתם, יהיה זה כעבור מלאת ימי ושנותי, שאז לא אוכל יותר להועיל לנפשי מאומה. רוצה אני שאז, בעולם האמת, הם יוכלו לבוא לעזרתי, ולכן נמנעת אני מלקרוא להם כעת, על מנת שיוסיפו ללמוד, ויוכלו בבוא היום לעזור לי!"

ואמנם, כעבור שנים, כשנפטרה, זכתה שתשעת ילדיה ובעלה ישלימו מנין האומר אחריה קדיש ולומד משניות לזכרה.

"אין שר בית הסהר ראה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו" (לט, כג)

רבי רפאל הלוי זצ"ל, בנו של הרב מבריסק, סיפר כי

כאשר ברחו לוילנא בשנת ת"ש, שאל אביו על פסוק זה: הפסוק מדגיש, ששר בית הסוהר לא ראה כל דבר רע אצל יוסף, באשר ה' אתו. והרי לאמיתו של דבר, כל עצם ישיבתו של יוסף בבית האסורים היתה מחמת עלילה, ולא היה בידיו של יוסף כל עוון, ומדוע, אפוא, נזקק לסיעתא דשמיא מיוחדת, כדי שלא יראו בו עוון ופשע?

אלא - אמר הרב מבריסק - רואים מזה, כי לולי הסיעתא דשמיא המיוחדת שהיתה לו, שהיה ה' איתו, כבר היה שר בית הסוהר מוצא עוולות חדשות לטפול על יוסף בכל צעד ושעל. רק "באשר ה' אתו", לא טפל עליו שר בית הסהר עלילות שוא להתאנות לו.

"ויקצף פרעה על שני סריסיו על שר המשקים ועל שר האופים" (מ, ב)

הקב"ה גרם לפרעה לקצוף על שני סריסיו, כדי להביא על ידי כך להצלת יוסף הצדיק. ולכאורה, מדוע גלגל הקב"ה שגם שר האופים יחטא ויתחייב מיתה? וכי לא די היה ששר המשקים יחלום, ויפתור לו יוסף חלומו, ויתגשם הפתרון, ויביא שר המשקים זכרו לפני פרעה?

עונה על כך ה'משך חכמה': לולי שר האופים ופתרון חלומו, היה שר המשקים יכול לחשוב, שיוסף פתר את חלומו לטובה לא על ידי חכמה אלוקית, אלא מתוך הגיון פשוט, שמשתלם לפתור לטובה; אם יתגשם הפתרון הטוב, הרי זה מצוין, ונראה כאילו הוא יודע לפתור חלומות. אם לא יתגשם הפתרון הטוב, לא יקפיד עליו השר, ולא הורע מצבו.

לעומת זאת - אדם שפועל על פי ההגיון, ולא מתוך חכמה אלוקית, לא יעז להסתכן ולפתור חלום לרעה, שמא לא יתקיים הפתרון הרע, והשר ינקום בו על שהפחיד אותו באימת מוות.

כיון שיוסף פתר את חלומו של שר האופים לרעה - שיתלוהו על עץ, ידע שר המשקים, שלא מתוך חישוב אנושי פתר יוסף את החלומות, אלא על ידי חכמה אלוקית, שבעטיה היה יוסף בטוח לחלוטין שיתקיים פתרונו. על כן הזכירו שר המשקים לפני המלך, ומכאן השתלשלה הצלתו.

